

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغانی »

۰۴ دسمبر ۲۰۱۶

تفسیر احمد- ۳۰

ترجمه و تفسیر سوره الماعون-۲

حکم تارک نماز در اسلام:

قرآن عظیم الشان در (آیات ۴۲ و ۴۳ سوره مدثر) می فرماید : « ما سلکم فی سفر؟ قالو لم نک من المصلین » (وقتی که مؤمنان از گناهکاران می پرسند چه چیزی باعث شد که به دوزخ داخل شوید؟ می گویند از نمازگزاران نبودیم و (یعنی تارک الصلاة بودنمان ما را به این روز سیاه کشانده و دچار آتش دوزخ کرد) بلی واقعاً چنین است عقیده نداشتن به نماز و ترک آن به کلی آنان را مستحق عذاب دوزخ ساخت.

اما آنان که به فرض بودن نماز معتقد باشند و در عمل نماز نخوانند خداوند متعال در قرآن کریم آنان را به عذاب «غی» تهدید می کند و غی بیابانی در دوزخ می باشد.

انجا که خداوند می فرماید: « فخلف من بعدهم خلف اضعوا الصلاة و اتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا » (بعد از آن مردمی که هرگاه آیات رحمان بر آنان خوانده می شد به سجود می افتادند و بر خود می گریستند بعد از آن مردم دیندار مردمی ناخلف روی کار آمدند که نماز را ضایع کردند و آن را ترک نمودند و به دنبال شهوات و معاصی راه افتادند آنان به قعر غی انداخته خواهند شد) (سوره مریم آیت ۵۹).

ولی آنانی که به فرض بودن نماز عقیده دارند و نماز می خوانند اما در انجام آن سهل انگاری می کنند و از این که نمازشان به تأخیر افتد یا وقت آن بگذرد پروائی ندارند قرآن در مورد این افراد می فرماید: « فویل للمصاین الذین هم عن صلاتهم ساهون » (ویل و عذاب خدا بر نمازگزارانی که در انجام نماز خود غفلت می کنند و از تأخیر آن پروائی ندارند و نماز خود را به دست فراموشی می سپارند) (سوره ماعون آیت ۴ و ۵).

در روایتی از سعدبن ابی وقاص آمده است که در خصوص این آیت از رسول الله صلی الله علیه وسلم پرسیدم ایشان فرمودند: « هم الذین یخرون الصلاة عن وقتها » (آنان مردمی هستند که نماز را به تأخیر می اندازند تا از وقت آن می گذرد).

همچنان طوری که در فوق گفتیم در حدیث صحیح آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: « بین الکفر و الایمان ترک الصلاة » (حد فاصل ایمان با کفر ترک نماز است) یعنی اگر کسی نماز فرض نخواند از دایره ایمان خارج است و به کفر رسیده است.

در حدیث مسند آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: « من حافظ علی الصلوة کانت له نورا و برهانا و نجاته یوم القیامة و من لم یحافظ علیها لم یکن له نورا یوم القیامة مع القارون و فرعون و هامان و ابی بن خلف » (کسی که بر انجام نماز فرض مواظبت نماید و ارکان و شروط آن را درست به جای آورد و با جماعت بخواند در روز قیامت نماز نور و روشنائی او خواهد بود و دلیل و برهان ایمان داری و وسیله نجات و رهائی او از عذاب الهی خواهد بود و کسی که بر انجام نمازهای فرض مواظبت ننماید و نماز نخوانده باشد او هیچ نوری ندارد و بی نصیب از هر نور و وسیله نجاتی از همراهان قارون، فرعون، هامان و ابی بن خلف خواهد بود). ابونعیم از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت می کند: « من ترک الصلاة متعمدا کتب الله علیه اسمہ علی باب النار ممن یدخلها و من ترک صلاة متعمدا احبط الله عمله و برئت منه ذمه الله تعالی حتی یرجع الله توبه » (کسی که نماز فرض را به عمد ترک نماید خدای متعال نام او را بر در دوزخ می نویسد و از جمله داخل شوندگان به دوزخ است و کسی که یک نماز فرض را به عمد ترک کرد خدای متعال اعمال او را نابود می کند و از ذمه خدا یعنی در سایه حفظ و مراقبت خدا قرار ندارد مگر توبه کند و به سوی خدا باز گردد و بر انجام نمازهای فرض مواظبت و مداومت داشته باشد). در حدیث اسراء و معراج آمده که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر مردمی گذشت که سرشان را می کوفتند و باز به حال اول بر می گشتند. رسول الله صلی الله علیه وسلم از جبرئیل پرسید: اینان چه کسانی هستند؟ جبرئیل گفت: اینان مردمی هستند که از خواندن نماز فرض سرشان سنگین می شد و نماز را به وقت نمی خواندند. بناءً حکم اسلامی و اجماع علماء بر این است: شخصی که واجب بودن نمازهای پنجگانه را انکار نماید کافر و مرتد است و حتی علماء حکم می کنند که قتل شخصی متذکره واجب می باشد.

حکم تارک نماز نزد امامان اهل سنت و جماعت:

همه علمای اسلام بدین عقیده اند که اولین وظیفه یک شخص مسلمان و در نهایت امر از هر انسان است که در زندگی خویش پایبند عبادت و پرستش پروردگار با عظمت خویش باشد و ترک عبادت به عنوان کوتاهی در عمل ذاتی و اساسی فرد مسلمان به شمار می آید.

نماز یکی از عبادات در دین مقدس اسلام است، وطوری که در فوق یاد آور شدیم، ترک عمدی آن موجب کفر می گردد، و استدلال بر کافر بودن تارک نماز (به طور عمد) حدیثی پیامبر صلی الله علیه وسلم است که می فرماید: « بَیِّنَ الرَّجُلِ وَ بَیِّنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ » (مسلم و ابوداود و ترمذی و ابن ماجه و احمد بن حنبل این حدیث را روایت کرده اند.) (تفاوت میان مرد با کفر، ترک نماز است).

و همچنان حدیثی: « أَلْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ » (احمد و صاحبان سنن این حدیث را روایت کرده اند.) «عهد و پیمانی که ما را از کافران جدا می سازد نماز است، هر کس نماز را ترک کند، کافر شده است.»

ولی در مورد مفهوم و تعریف و تفصیل این موضوع که ترک نماز به صورت قصدی و یا غیر قصدی، آیا این که در جنب این که شخص تارک نماز از فرضیت آن هم منکر است موضوعی است که در بین علماء دارای اختلاف است.

عده ای از علماء می گویند تا زمانی که شخص وجوب نماز را انکار نکند کافر نمی شود و احادیث «بَیِّنَ الرَّجُلِ وَ بَیِّنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ» را به کفر اصغر تأویل و تعبیر می کنند.

ولی طبق صحیح ترین فتوا، که توسط برخ دیگری از علماء صادر گردیده است، می گویند، ترک عمدی نماز موجب کفر (اکبر) می شود هر چند که وجوب آن را هم انکار نکنند.

ولی هستند علماء اسلام که در اصدار حکم تارکین نماز از احتیاط استفاده نموده و تارکین نماز را به دو دسته تقسیم نموده اند.

دسته اول:

دسته اول شامل حال آنده ازبی نمازان و فاسقانی می شود که از جهت تنبلی و سستی نماز را ترک می کنند. پیروان امام صاحب ابو حنیفه (رح) می فرمایند: اگر شخص تا زمانی که فرضیت نماز را انکار نکند یا آن را ناچیز نداند حکم به کفر کرده نمی شود و به قتل هم نمی رسد.

حکم امام مالک و امام شافعی در مورد تارک نماز:

امام مالک و امام شافعی در مورد تارک نماز می فرمایند: شخص متذکره فاسق و مرتد است و کافر نمی باشد، تا سه روز برایش مهلت داده می شود. اگر در این مدت توبه کند و نماز بخواند رها گردد، و اگر توبه نکند به عنوان حد شرعی کشته شود.

شیخ عثیمین طی فتوای خویش در مجموع فتوای و رسائل (۵۴/۱۱) م یفرماید: «آنچه که برای من ثابت شده است این است که شخص بی نماز زمانی کافر می شود که به طور مطلق تارک نماز باشد، به این معنی که اصلاً نماز نخواند و به عنوان شخص نمازگزار شناخته نشود. ولی اگر گاهی اوقات نماز بخواند و گاهی اوقات نخواند، از نظر من نمی توان فتوای کفرش را صادر کنیم، چون پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «بَيْنَ الرَّجُلِ وَ بَيْنَ الشَّرْكِ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ». (فاصله بین انسان و شرک و کفر ترک نماز است) پس شخصی که گاهی اوقات، نماز می خواند نمی توان گفت که وی به طور کلی تارک نماز است.»

حکم شیخ عثیمین در مورد تارک نماز:

شیخ عثیمین استدلال حکم فتوای خویش را به این حدیث پیامبر صلی الله علیه وسلم چنین مستند می سازد: «العهد الذی بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ». (وجه تمایز ما و آنان) کفار و مشرکین (نماز است، پس هر کسی که آن را ترک کند کافر می گردد).

شیخ عثیمین می فرماید: اگر در الفاظ حدیث دقت به عمل آید، ملاحظه می شود که پیامبر صلی الله علیه وسلم نه گفته است که هر کسی یک نماز را ترک دهد کافر می شود، و نگفت حد فاصل بین انسان و شرک و کفر یک نماز است؛ بلکه فرمود: «تَرْكُ الصَّلَاةِ» یعنی ترک دادن نماز به طور مطلق. «از ظاهر این احادیث چنین بر می آید که شخص با ترک یکی دو نماز کافر نمی شود مگر آن که به کلی تارک آن بشود. لیکن طوری که قبلاً یاد آور شدیم: کسی که در بعضی اوقات نماز می خواند و گاهی اوقات آن را ترک می دهد فاسق می شود و مرتکب جرم بزرگی شده است و در واقع بر وجود خود جنایت نموده.

این شخص مادامی که وجوب نماز را انکار نکند کافر نمی شود. ولی به علت ترک بعضی از نمازها عاصی و نافرمان محسوب می شود.

ولی کسی که به طور کلی تارک نماز باشد کافر و از دین اسلام خارج است ولو این که آن را از روی تنبلی و سهل انگاری ترک کند، کما این که نصوص قرآن، سنت و اقوال صحابه همین مطلب را تأیید می کنند، تا جائی که عبدالله بن

شقیق رضی الله عنه اجماع صحابه را در مورد کافر بودن تارک الصلاة نقل کرده و اسحاق بن راهویه اجماع امت را در این مورد حکایت کرده است. (مجموع فتاوی و رسائل شیخ عثیمین) (۵۴/۱۱)

دسته دوم:

دسته دوم شامل حال آنعده از افراد بی نماز می گردد که نه تنها نماز نمی خوانند بلکه بر فرضیت نماز نیز اعتراف ندارند و نخواندان نماز را ضرور نمی دانند. حتی بر واجب بودن نماز در بین مردم استهزاء و تمسخر آشکار می کنند.

احکام صادره در مورد طایفه دوم:

علماء می گویند: در مورد منکرین نماز یعنی کسانی که از فرضیت نماز نه تنها انکار می کنند، بلکه بر مقام و منزلت نماز ضرری می رسانند و آن را به باد تمسخر قرار می دهند، این عده افراد به دین ضرر می رسانند بناءً حکم امامان چهارگانه در مورد منکرین وجوب نماز و یا کسانی که آن را خوار و سبک بشمارد، و بدین وسیله امر پروردگار را و پیامبر صلی الله علیه وسلم را تکذیب نمایند و در قلب او حتی به اندازه دانه خردلی ایمان وجود نداشته باشد، پس او مانند کافرانی است که خداوند متعال آنان را اینگونه توصیف می نماید: «وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ» (سوره مائده/۵۸) (انان هنگامی که (آذان می گویند و مردمان را) به نماز می خوانید، نماز را به باد استهزاء می گیرند و بازیچه اش قرار می دهند (و بدان می خندند و تمسخرش می کنند) این کارشان بدان خاطر است که ایشان کسان نفهم و بی شعوری هستند (و ضلالت را از هدایت باز نمی شناسند و هدف و حکمت نماز را درک نمی کنند).

بدین ترتیب، از منزلت و جایگاه کسانی آگاه می شویم که نماز و عبادت را از مظاهر عقب ماندگی و ارتجاع می دانند، و برپادارندگان نماز را مسخره می کنند.

حکم امام ابوحنیفه (رح) در مورد تارک نماز:

پیروان امام صاحب ابوحنیفه در مورد اشخاص تارک نماز می فرمایند: اگر شخص از جهت تنبلی و سستی نماز را ترک می کنند فاسق بوده چنین کسی، با ترک نماز فاسق می شود، و واجب است که او را تأدیب و تعزیر کرد و باید او را به حدی زد، تا خون از اندام او جاری گردد و تا هنگامی که به ادای نماز نپردازد در زندان باقی بماند، و حکم تارک روزه نیز به همین منوال است.

پیروان امام ابوحنیفه (رح) می افزیند:

ولی اگر شخص تا زمانی که فرضیت نماز را انکار نکند یا آن را ناچیز نداند حکم به کفر کرده نمی شود و به قتل هم نمی رسد.

حکم امام احمد در مورد تارک نماز:

امام احمد (رح)، در مشهورترین روایات خود، می‌گوید: شخص نماز نخوان کافر است، و خارج از دین و «مارق» تلقی می‌گردد، و مجازاتی جز قتل ندارد. و واجب است که از او بخواهند که توبه نماید و با ادای نماز وی را به اسلام برگردانند، اگر پذیرفت، او را رها کنند و اگر نپذیرفت گردن او را بزنند.

حکم امام شعرانی در مورد تارک نماز:

امام شعرانی از جمله استادان جید جهان اسلام در کتاب خود العهود الموثیق المحمدیه می‌نویسد که: رسول الله صلی الله علیه وسلم از همه ما مسلمانان تعهد عام گرفته اند که هرکسی که تارک الصلاة است از هر طبقه باشد عالم عامی و یا مقلد باشد باید برای او بیان نمائیم که فضیلت نمازهای فرض چه می‌باشد و این مطلب را با تأکید کامل به او یاد آوری کنیم و به همه نزدیکان و آشنایان خود بگوئیم که گناه تارک الصلاة تا چه اندازه مذموم است و مرتکب چه گناهی می‌شود و با اینکار دین خود را به باد می‌دهد.

حکم شیخ حبیب بن عبد الله در مورد تارک نماز:

شیخ حبیب بن عبد الله بن علوی الحداد در نصایح خود آورده است: همانگونه که محافظت و مداومت نماز بر خودت واجب است و ضائع ساختن آن بر خودت حرام است همانگونه بر تو واجب است که بر اهل و اولادت در خصوص به جای آوردن نماز سختگیری نمائی و همانطور هر کس که زیر دست توست باید او را به اقامه نماز واداری و هیچ عذری در نماز نکردن از او نپذیری و هرکدام از آنان که سخت را نشنیدند بر تو واجب است که بر آنان خشم بگیری و آنان را تهدید نمائی و عقوبت دهی. اگر اینکار را نکردی خودت هم از جمله کسانی خواهی بود که به نماز و حقوق خداوندی و دین خدا بی‌اعتنائی می‌کند. اگر آنان را عقوبت دادی و تهدید نمودی و بر آنان خشم گرفتی سودی نداد واجب است که آنان را از خود برانی زیرا شیطانی بی‌خیر و برکت هستند که نه دوستی با آنان رواست و نه زندگی با آنان جایز است دشمنی با آنان بریدن از آنان و دوری گرفتن از آنان واجب است برای این که آنان دشمنان خدا و رسول هستند و چنانچه خدای متعال فرموده: « لا تجد قوما بالله و الیوم الاخر و یوآدون من حاد الله و رسوله و کانوا ءابائهم او ابناء هم او اخوانهم او عشیرتهم اولئک کتب فی قلوبهم الایمان و ایدهم بروح منه »

(مردمانی را نخواهی یافت که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشند ولی کسانی را به دوستی بگیرند که به خدا و پیغمبرش دشمنی ورزیده باشند هر چند که آنان پدران یا پسران یا برادران و یا قوم و قبیلۀ ایشان باشند. چرا که مؤمنان را خدا بر دلهایشان رقم ایمان زده است و با نفخه ربانی خود یاریشان داده است و تقویتشان کرده است. (سوره مجادله آیت ۲۲).

ادامه دارد